

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Bakalářská práce

Využití hudebních prvků a činností na letním dětském táboře

Vedoucí práce: Mgr. Karel Ochozka
Autor práce: Kristýna Mašková
Studijní program: Pedagogika volného času
Forma studia: Prezenční

2024

„Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.“

21. 3. 2024

.....
Kristýna Mašková

*V první řadě bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce
Mgr. Karlu Ochozkovi za trpělivost a odborné vedení. Především bych ale chtěla
poděkovat svým rodičům, kteří mě odmala vedli k hudbě a táborům a přátelům, kteří
byli nedílnou součástí těchto mých koníčků.*

Obsah

Úvod.....	5
1 Letní tábor.....	7
1.1 Volný čas.....	7
1.2 Pedagogika volného času.....	8
1.3 Zážitková pedagogika, výchova zážitkem.....	9
1.4 Historie a charakteristika letního tábora v České republice.....	9
1.5 Táboroví pracovníci.....	10
1.5.1 Pozice oddílového vedoucího.....	10
1.5.2 Pozice hlavního vedoucího.....	11
1.5.3 Pozice praktikanta.....	11
2 Význam hudby ve volném čase.....	12
2.1 Historie vlivu hudby na lidskou osobnost.....	12
2.2 Všestranný vliv hudby na člověka a jeho vývoj.....	12
2.2.1 Hudba a dítě mladšího školního věku.....	13
2.2.2 Hudba a dítě středního školního věku.....	13
2.3 Hudební pedagogika.....	14
2.4 Muzikoterapie.....	14
2.2.1. Muzikoterapie jakožto hranice pedagogiky a terapie.....	15
2.5 Hudební pojmy.....	15
2.5.1 Zvuk, tón, hluk.....	16
2.5.2 Rytmus a rytmické cítění.....	16
2.5.3 Tempo.....	17
2.5.4 Hudební sluch.....	17
2.5.5 Hudební paměť.....	17
3 Realizace hudebních aktivit na letním táboře.....	18
I. ADAPTACE POMOCÍ HUDBY.....	19
Hana – Hana, Jan – Jan.....	20
Živé hudební pexeso.....	21

II. HUDBA A ROZVOJ SPOLUPRÁCE	22
Hra ruky.....	23
Živly.....	24
Na dirigenta.....	25
III. HUDBA A ROZVOJ FYZICKÉ ZDATNOSTI	26
Ramsese.....	27
Dupání v kruhu.....	28
Tleskání v kruhu.....	29
Otec Abrahám.....	30
IV. HUDBA, RELAXACE A KREATIVITA	31
Tvorba oddílových pokřiků / písní.....	32
Generál Laudon.....	33
Ob – dele.....	35
Hádání názvů písní.....	36
V. DALŠÍ VYUŽITÍ HUDBY NA LETNÍM TÁBOŘE	37
Závěr	39
Seznam použité literatury:	40
ABSTRAKT	42
ABSTRACT	43

Úvod

Člověk, který v dětství jezdil na tábory, by mohl jistě vyprávět spoustu zážitků a vzpomínek, ať už těch pozitivních, či negativních. Já osobně patřím k té první skupině lidí, kteří na tábory vzpomínají jen v dobrém. Vedle příjemné atmosféry mi v hlavě utkvělo hlavně spoustu aktivit a her, které pro nás vedoucí připravili.

Ve věku, kdy jsem se již nemohla účastnit jako dítě, jsem si našla způsob, abych tento „svět tábora“ nemusela opustit. Začala jsem tedy jezdit jako praktikant a posléze jako táborový vedoucí. Loni jsem již absolvovala třetí rok v pozici vedoucího, což s sebou nese spolu s účastí na táboře i spoustu zodpovědnosti a příprav aktivit. Každý rok například s dalšími lidmi z vedoucích pozic vymýšlíme text táborové hymny na dané téma.

Mezi mé další velké koníčky již od malička patří právě hudba. Jako dítě jsem navštěvovala pěvecký sbor a základní uměleckou školu. Od šesti let jsem hrála na zobcovou flétnu a od druhého stupně základní školy i na flétnu příčnou. Během pandemie koronaviru jsem se ke zpěvu znovu vrátila a naučila se základy hry na kytaru, abych se mohla ke zpěvu doprovázet.

Hudba je obecně součástí celého lidského života. Již od dětství ji máme kolem sebe, když jako batolata usínáme v postýlkách a maminky nám zpívají ukolébavky. Doprovází nás od dětství, přes dospívání až po pozdní dospělost. Plní často funkci zábavnou, estetickou či jen relaxační.

Při výběru tématu mé bakalářské práce jsem se tedy rozhodla mé dva koníčky propojit. Usoudila jsem, že volba tohoto tématu bude přínosná do mé budoucí praxe pedagoga volného času. Vybrané aktivity se totiž mohou použít nejen na letních táborech, ale i na jiných akcích spojených s mimoškolním a volnočasovým vzděláváním. Jako budoucí pedagog volného času bych v budoucnu ráda vedla zájmové útvary spojené s hudbou, rytmem a tancem. Od příštího roku mám vedení takového kroužku již domluvené se svou kolegyní.

V rámci hlavní části mé práce se zaměřím na navržení her a aktivit, které jsou vhodné pro letní tábory. U navržených aktivit budu pozorovat, jaké aktivity jsou pro děti přitažlivé, baví je a jaké mohou mít pozitivní vliv na jejich duševní zdraví.

Mým záměrem je nejenom poskytnout zábavné aktivity, ale také navrhnout varianty her a aktivit, které budou vhodné pro daný kontext letního tábora. Soustředím se na to, aby hudební aktivity, které navrhuji, nejenom bavily děti, ale také měly terapeutický účinek. Má práce tak bude popisovat, jak hudba může přispět k podpoře duševního zdraví účastníků tábora a jak může plnit terapeutickou funkci v kontextu hudebních aktivit na letním táboře.

Veškerý návrh aktivity budu praktikovat na letním táboře s dětmi mladšího a středního školního věku.

V teoretické části na základě odborných publikací a knih definuji některé hudební pojmy s těmito hrami spojené a také se budu věnovat otázce, jak hudba ovlivňuje rozvoj lidské osobnosti.

V rámci kontextu mé práce se nejprve zaměřím na stručné definování pojmů "volný čas" a "pedagogika volného času", spadajících do širšího rámce mnou zvoleného tématu. Poté provedu charakteristiku letního tábora a role oddílového vedoucího. Tato pozice mi poskytla možnost provést praktickou aplikaci a pozorování aspektů spojených s daným tématem.

Dále se v první části mé práce zaměřím na definici a vysvětlení některých základních hudebních pojmů. Budu se zabývat vlivem hudby na děti ve věku mladším a školním. Také popíši spojitost mezi hudební pedagogikou a muzikoterapií.

Tato část bude zahrnovat i zkoumání funkcí hudby a jejího účinku na lidský organismus z fyzického i psychického hlediska.

Hlavním cílem této práce je navržení vhodných aktivit, které je možné aplikovat nejen na táboře, ale i v jiných volnočasových zařízeních. Budu se snažit, aby aplikované aktivity děti nejen zabavily, ale aby je konkrétní činnosti rozvíjely po duševní i fyzické stránce.

1 Letní tábor

Vzhledem k zaměření této práce v této kapitole pouze stručně vymezím pojmy z této problematiky. Krátce definuji letní tábor a zasadím ho do kontextu volného času a zážitkové pedagogiky, do které patří. Uvedu časté personální složení na táboře a popíši hlavní pozice, ve kterých je pedagogika klíčovým prvkem.

1.1 Volný čas

Pod pojmem *volný čas*, si stejně jako autoři odborných knih a textů, představujeme každý něco jiného. Pro někoho volný čas představuje zábavu v podobě sledování televize nebo brouzdání po sociálních sítích. Pro někoho jiného je to spíše příležitost k aktivnímu, či pasivnímu odpočinku. Jiní lidé využívají volný čas například k seberozvoji.

Podle Průchy je volný čas „čas, se kterým člověk může nakládat dle svého uvážení a na základě svých zájmů“¹

Souhrn toho, co podle Pávkové spadá či nikoli pod pojem volný čas zní takto: *“Pod pojem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost a časové ztráty s těmito činnostmi spojené.”*²

A ačkoli volný čas definuji v rámci zahrnutí letního tábora do trávení volného času a během tábora je nutné tyto aktivity provádět, z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří podle Pávkové např. *„základní péče o zevnějšek, činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (hygienu, jídlo, spánek,...)“*.³

Volný čas je tedy čas vyhrazený pro činnosti, které jsou nám příjemné, děláme je dobrovolně a baví nás. Naopak do volného času nezahrnujeme aktivity, které vnímáme jako povinnosti nebo nutnosti a do kterých nás někdo nutí. Ideálně by děti měly na tábor jezdit dobrovolně, bez vnějšího tlaku nebo nutkání. Nicméně se často setkáváme s případy, kdy jsou děti na táboře přítomné z donucení svých rodičů, kteří si chtějí užít dovolenou bez nich.

U dětí jsme zvyklí, že mají většinou více volného času, než dospělí, což může být pro ně příležitostí k rozvoji zájmů a dovedností.

---

¹ PRŮCHA J., *Pedagogický slovník*, s. 274

² PÁVKOVÁ J., *Pedagogika volného času*, s. 13

³ Tamtéž

Některé děti mají volného času ale až příliš a nevědí jak ho efektivně využít. Naopak jiné děti mohou mít nedostatek volného času, což může vést k různým nepříjemným situacím a rizikům. Je tedy důležité, aby děti měly možnost trávit svůj volný čas smysluplně a bezpečně a aby byly motivovány k aktivitám, které jsou pro jejich rozvoj prospěšné.⁴

1.2 Pedagogika volného času

Protože jsem charakterizovala pojem *volný čas*, je potřeba zmínit i vědní obor zabývající se volným časem. Tím je *pedagogika volného času*. Můžeme totiž jistě říci, že i na táboře probíhá výchovně-vzdělávací proces, při kterém například vedoucí působí na děti ve svém oddílu. Ačkoli se to možná na první pohled nezdá, protože k výchově a vzdělávání nepřistupujeme na táborech klasicky jako ve školách, je i toto působení velmi důležité pro rozvoj jedince. Pro pojem pedagogika volného času se také často vyskytuje synonymum, kterým je *výchova mimo vyučování*.⁵

Pedagogiku volného času je možné definovat například takto: „*Pedagogika volného času je vědní obor, který se zabývá teoretickými a praktickými aspekty výchovy ve volném čase.*“⁶

Výchova dětí a mládeže mimo dobu školního vyučování představuje důležitý aspekt pedagogického působení. *Pedagog volného času* totiž může vést jedince k rozumnému využívání času, aby jeho volný čas dával smysl. Může mu pomoci upevnit morální hodnoty a vlastnosti, či ho naučit specifickým schopnostem. To potom vede k tomu, že se dítě stane kompetentnějším v mnoha oblastech. To, jak jedinec odpočívá, baví se a rekreuje, se může promítnout i do budoucích studijních výsledků, pracovních výkonů a dokonce i partnerských vztahů. Využívání volného času má také velký vliv na psychickou stránku člověka.⁷

Pávková uvádí čtyři základní funkce výchovy ve volném čase:

- Výchovně-vzdělávací funkce
- Zdravotní
- Sociální
- Preventivní

Při *výchovně-vzdělávací* funkci dochází k záměrnému působení na všechny složky osobnosti. *Zdravotní* funkce spočívá v podpoře zdravotního, tělesného i duševního stavu a vývoje. Další funkcí, jak popisuje Pávková, je funkce *sociální*, která jedinci poskytuje

⁴ Srov. HÁJEK B., *Pedagogické ovlivňování volného času*, s. 66

⁵ Srov. HÁJEK B., *Pedagogické ovlivňování volného času*, s. 65

⁶ PÁVKOVÁ J., *Pedagogika volného času*, s. 38

⁷ Srov. PÁVKOVÁ J., *Pedagogika volného času*, s. 37

bezpečnost prostřednictvím dohledu a dozoru, a především slouží jako hlavní nástroj pro socializaci jednotlivce. Poslední funkcí je funkce *preventivní*. Při této funkci výchova ve volném čase zabraňuje vzniku patologických jevů, jako jsou krádeže, agresivita, šikana, atd.⁸

1.3 Zážitková pedagogika, výchova zážitkem

Letní tábor a činnosti, které na něm probíhají, se dají zařadit i do *zážitkové pedagogiky*, někdy také *výchovy zážitkem* či *prožitkem*. Jedná se o aktivity, které zážitek přinášejí každému, kdo se jich zúčastní. Zážitková pedagogika je spojována s náročnějším skupinovým pobytem v přírodě a opírá se o zkušenosti, které účastníci získají tím, že se aktivně účastní. Akce v rámci zážitkové pedagogiky jsou často zaměřeny nejen na fyzický výkon, ale především na pozitivní rozvoj osobnosti, ke kterému by mělo docházet prostřednictvím sebereflexe, reflexí sociálních interakcí a pozorování prostředí.⁹

1.4 Historie a charakteristika letního tábora v České republice

Některé informace, které v této kapitole budu zmiňovat, jsem se dozvěděla během svého osobního působení na táboře v roli vedoucího, jiné jsem dohledávala v odborné literatuře nebo ve skautských příručkách.

Tradice letních táborů u nás započala již na začátku minulého století ve spojitosti s organizací Junák, jehož zakladatelem byl Antonín Benjamín Svojsík. Ten se inspiroval v Anglii, kde nějakou dobu pobýval. V létě roku 1912 tedy uskutečnil první tábor v Orlovských lesích na Vysočině.¹⁰

Letní tábory jsou v České republice po dlouhou řadu let tradicí. Nikde jinde ve světě se s tímto fenoménem nesetkáme v takové míře jako u nás.

„Tábor by neměl být pouze bezstarostnou rekreací. Jeho účel je samozřejmě mnohem širší, vedle rekreace, relaxace a zábavy by měl rozvíjet i osobnost dítěte, podpořit jeho sebedůvěru, tvořivost, samostatnost a v neposlední řadě rozšířit jeho znalosti a dovednosti.“¹¹

Tábory se primárně řadí do kategorie *zotavovacích akcí*. Zotavovací akce jsou organizované pobyty, kde děti do věku patnácti let pobývají v kuse více jak 5 dní.

---

⁸ Srov. PÁVKOVÁ J., *Pedagogika volného času*, s. 14-17

⁹ Srov. PÁVKOVÁ J., *Pedagogika volného času*, s. 79; Hájek B., *Pedagogické ovlivňování volného času*, s. 175

¹⁰ Srov. BŘICHÁČEK V., *Skautskou stezkou: základní příručka pro skauty a skautky*, s. 373, 374.; ŠANTORA., *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*, s. 32-35, 51.

¹¹ BURDA J. a spol., *Tábory a další zotavovací akce*, s. 39

Účastníků je 30 a více a primárním účelem této akce je zlepšení jejich tělesné zdatnosti.¹²

1.5 Táboroví pracovníci

K letním táborům neodmyslitelně patří především personál, bez něhož by takový tábor vůbec nemohl vzniknout a fungovat. Každý táborový pracovník je nedílnou součástí průběhu akce.

Podle pravidel stanovených pro pracovníky tábora nebo jiných zotavovacích akcí je nutné, aby se každý pracovník jednou za dva roky podrobil lékařské prohlídce u obvodního lékaře. Tato prohlídka slouží k ověření fyzické a duševní způsobilosti pracovníka k výkonu práce na táboře. Je třeba zdůraznit, že toto požadavky neplatí pro zdravotnický personál a pedagogické pracovníky, kteří mají svá vlastní kritéria pro způsobilost k práci.

Personální zajištění tábora se obvykle skládá z těchto pozic:

- Hlavní vedoucí
- Oddílový vedoucí
- Praktikant
- Hospodář
- Kuchař
- Zdravotník¹³

1.5.1 Pozice oddílového vedoucího

Roli oddílového vedoucího na táboře považují za jednu z klíčových funkcí, vyžadujících nejen organizační dovednosti, ale také schopnost efektivně komunikovat a vést skupinu dětí či mládeže. Oddílový vedoucí má na starost svůj oddíl nepřetržitě 24 hodin denně, což obnáší nejen plánování a realizaci programu, ale také péči o bezpečnost a pohodu svých svěřenců. V závislosti na velikosti oddílu může vedoucí působit sám, s podporou praktikanta nebo v případě většího počtu dětí může mít k dispozici více dospělých vedoucích.

Hlavním úkolem oddílového vedoucího je zajistit atraktivní a vzdělávací program, který bude v souladu s pravidly tábora a směrnicemi hlavního vedoucího. Zároveň je povinen dohlížet na bezpečnostní a hygienická opatření při provádění všech aktivit, aby zaručil zdraví a pohodu účastníků.

---

¹² Srov. BURDA J. a spol., *Tábory a další zotavovací akce*, s. 5,7

¹³ Srov. BURDA J. a spol., *Tábory a další zotavovací akce*, s. 15

Klíčovou dovedností vedoucího je schopnost přizpůsobit program potřebám a věku jednotlivých účastníků. Je důležité brát v potaz individualitu každého dítěte a vytvářet prostředí, ve kterém se každý účastník cítí respektován a podporován. V tomto smyslu je flexibilita a empatie nezbytná pro úspěšné vedení oddílu na táboře.¹⁴

1.5.2 Pozice hlavního vedoucího

Hlavní vedoucí táborové akce nese celkovou zodpovědnost za veškeré aktivity a provoz. Tato funkce vyžaduje nejen adekvátní odborné přípravy, ale také znalost platných právních předpisů týkajících se provozu tábora. Jeho úkolem je řídit práci všech pracovníků na táboře a zajistit, aby vše probíhalo v souladu s bezpečnostními a hygienickými normami.

Hlavní vedoucí má také roli spojovacího článku mezi rodiči a provozovatelem tábora. Je zodpovědný za komunikaci s rodiči ohledně jejich dětí a za zajištění bezpečného a pohodlného pobytu pro všechny účastníky. Veškeré nezbytné dokumenty, jako jsou potvrzení o zdravotní způsobilosti pracovníků, rozbor vody nebo oznámení o konání tábora, jsou uloženy u hlavního vedoucího, který je zodpovědný za jejich správu a dostupnost

1.5.3 Pozice praktikanta

Praktikant je pomocník oddílového vedoucího, obvykle ve věku od 15 do 18 let, který pomáhá s organizací a průběhem tábora. Tito praktikanti často pocházejí z řad bývalých táborníků, jež se rozhodli zapojit do provozu tábora v nové roli. Praktikant nemá plnou právní odpovědnost jako dospělý vedoucí a není oprávněn vykonávat úkoly, které by mohly právě tuto právní odpovědnost zahrnovat, jako je samostatné vedení oddílu nebo dohled nad koupáním dětí. Praktikant může být zapojen do organizace denního programu, přípravy soutěží, her a dalších aktivit pro děti.

Hlavní vedoucí musí respektovat skutečnost, že praktikant je nezletilý, a úkoly i denní režim mu musí přizpůsobit tak, aby byly vhodné pro jeho věk a schopnosti.

---

¹⁴ Srov. BURDA J. a spol., *Tábory a další zotavovací akce*, s. 16-18

2 Význam hudby ve volném čase

Hraní na hudební nástroje, zpívání, hraní rytmických her, poslech hudby, zacházení se zvukovou technikou atd. můžeme označit jako hudební zájmové činnosti. Spolu s výtvarnými a literárně-dramatickými činnostmi spadají hudební zájmové činnosti do činností *esteticko-výchovných*. Ty ovlivňují vztah dětí k estetickému a emocionálnímu citění, rozvíjejí kreativitu a představivost. I z těchto důvodů se stále ve školách vyučují *esteticko-výchovné předměty*, jako je hudební či výtvarná výchova.¹⁵

2.1 Historie vlivu hudby na lidskou osobnost

Již v antice bylo zdůrazňováno, jaký vliv má hudba na rozvoj lidské osobnosti. Aristoteles například tvrdil, že hudba má schopnost působit na lidskou psychiku jako prostředek k očištění od nepříjemných emocí. Pythagorejci dokonce využívali hudbu v rámci psychoterapie. Platón zdůrazňoval význam hudby a považoval ji za nejvyšší formu umění, protože podle něj obsahuje řád, harmonii rytmu a zvuků. To nás může vést k poznání krásy.¹⁶

2.2 Všestranný vliv hudby na člověka a jeho vývoj

Muzikologie tvrdí, že hudba ovlivňuje člověka jak po fyzické stránce, tak po té psychické. Fyziologicky může hudba ovlivnit krevní tlak, srdeční tep a hladinu adrenalinu v krvi. V rámci psychiky, hudba ovlivňuje naše emociální stavy a pocity. Hudba má schopnost vyvolat vnitřní obrazy a poskytuje únik z každodenních starostí. Taneční skladby s výrazným rytmem nás často podněcují k pohybu, což je také jedna z lidských potřeb.¹⁷

Hudba působí na člověka ze všech stran. Působí na všechny jeho psychické i stavy.

Sedlák uvádí čtyři základní funkce hudby. První z nich je funkce *estetická*. Ta přináší možnost prožívat hudbu esteticky a objevovat krásu. Funkce *výchovná* formuje mravní charakter jednotlivce. Funkce *specifického osvojování světa* ukazuje, že hudba slouží jako prostředek komunikace mezi lidmi. *Terapeutická* funkce hudby spočívá v tom, že hudba má schopnost uklidňovat a umožňuje jednotlivcům relaxovat. Hudba dokonce může mít i léčebné účinky a pomáhat při mírnějších psychických a neurotických problémech. Dalšími funkcemi hudby jsou funkce *hédonistická*, *sociální* a *rekreativní*.¹⁸

---

¹⁵ Srov. PÁVKOVÁ, J., *Pedagogika volného času*, s. 96; HÁJEK, B., *Pedagogické ovlivňování volného času*, s. 167; PRŮCHA J., *Pedagogický slovník*, s. 59

¹⁶ Srov. ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie* s. 18-19

¹⁷ Srov. SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy 1 na prvním stupni základní školy*, s. 7-8

¹⁸ Tamtéž

V hudbě nás ovlivňuje mnoho věcí. Rytmus, tón, výška tónu, frekvence, trvání, hlasitost, melodie – to vše jsou různé faktory ovlivňující náš požitek z hudby.

2.2.1 Hudba a dítě mladšího školního věku

Období mladšího školního věku začíná kolem šestého až sedmého roku našeho života. Trvá až do jedenáctého až dvanáctého roku a předchází pubescenci. Tato doba se tedy kryje s obdobím naší povinné školní docházky na 1. stupni základní školy.

Hudební výchova na základní škole pomáhá dětem rozvíjet analytické schopnosti. Díky poslechovým cvičením se zlepšuje pozornost dítěte, což umožňuje poslech náročnější hudby. Pozornost přechází z bezděčné na tu úmyslnou. Tím se vytvářejí předpoklady pro základní operace s hudebními představami, které jsou potřebné nejen k aktivnímu vnímání hudebních skladeb, ale i k vokální intonaci.

Již v šesti letech je dítě schopno zapamatovat si jednoduché nápěvy a vybavit si dřívější hudební zážitky. Motorika dětí mladšího školního věku už umožňuje hru na klasické hudební nástroje. Během tohoto období si děti také prohlubují citové projevy a mohou u nich vznikat hudební zážitky, které si následně pamatují celý život. Dětský hlas se v této době může také výrazně vyvíjet. Při systematické pěvecké výchově může dojít k rozšíření hlasového rozsahu.

Ke konci tohoto období se u některých biologicky vyspělejších žáků začíná projevovat puberta. Ta souvisí s fyzickými i psychickými změnami. Tato fáze představuje přechod do další etapy hudebního rozvoje dítěte, která patří k nejzajímavějším.¹⁹

2.2.2 Hudba a dítě středního školního věku

Na začátku tohoto období je vývoj poměrně klidný. Postupem času se ale vývoj začne prudce měnit, dochází k různým fyziologickým změnám, které mají vliv i na psychiku jedince a jeho sociální vazby.

Hovoříme-li o hudebnosti u dětí tohoto věku, dochází k výraznému růstu hrtanu a prodlužování hlasivek a na základě těchto změn dochází k přeměně hlasivek z dětských na ty dospělé a my tak můžeme konkrétně rozlišit dva hlasové typy: ženský a mužský. U dívek tyto změny nejsou tak markantní, jako jsou u chlapců, u kterých se výrazně mění hlasová síla, barva i poloha. Správné trénování hlasivek může (hlavně chlapcům) pomoci při procesu mutace. Při správné hlasové výchově je možné, že proběhne nepozorovaně. Naopak netrénované hlasivky často přeskakují z dětské polohy do té mužské, a tak zní až chraplavě.

Další změnou, kterou v tomto období můžeme pozorovat, je vymezení hudebních zájmů, postojů a samotné vnímání hudby. Poslech hudby provází pubescenty celým

---

¹⁹ Srov. SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy I na prvním stupni základní školy*, s.364-365

tímto obdobím. Oproti tomu vlastní interpretační činnost jako je hra na hudební nástroj či sólový zpěv v dnešní době již moc v módě není. Jen hra na kytaru zůstává poměrně velkým trendem, přičemž se právě pomocí kytary můžeme doprovázet ke zpěvu.

Během puberty, která v tomto období nastává, se často objevuje sklon k introverzi, při kterém dochází k uvědomování si sebe sama a k poznávání vlastního „já“. Prostřednictvím hudby je možné k vnitřním prožitkům více nahlédnout, ale i je pomocí fantazie a imaginace vyjádřit.

Pedagogické výzkumy, praxe i rodiče se podílejí na názoru, že hudba je předurčená k tomu, aby plnila důležitou funkci právě ve výchově dospívajících. Jak už je psáno výše, hudba se podílí na citovém, mravním, rozumovém i duševním vývoji pubescentů.

20

2.3 Hudební pedagogika

V malém slovníku základních pojmů z hudební pedagogiky a psychologie je hudební pedagogika definována Holasem takto:

„Hudební pedagogika je společensko-vědní obor představující otevřený systém procesu přijímání, dekódování a předávání poznatků o základních faktorech formujících hudební vědomí jedince, jeho schopnosti, dovednosti a postoje k hudební kultuře jako celku.“²¹

Hudební pedagogika se skládá z mnoha teorií a přístupů, které zkoumají jak se učit a i vyučovat hudbu. Cílem hudební pedagogiky je zachovat kontinuitu a regionální charakter hudby, rozvíjet nové hudební hodnoty a předávat znalosti potřebné pro plnohodnotné porozumění hudbě a její prožívání, ať už z role interpreta nebo posluchače.²²

2.4 Muzikoterapie

Protože jsem zmínila terapeutickou funkci hudby, je potřeba zmínit samotnou muzikoterapii.

„Muzikoterapie je označení pro léčebnou metodu používající hudby jako terapeutického prostředku. Jejím cílem je probuzení emocionality, odreagování od chorobně působících citových zážitků, podněcování fantazijní aktivity, aktivizace sociálně komunikativních procesů na nonverbálním základě, formování stabilních modelů chování s cílem odstranit zbytečné napětí a obohatit osobnost o nové prožitky.“²³

---

²⁰ Srov. SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy I na prvním stupni základní školy*, s. 366-368

²¹ HOLAS, M. *Malý slovník základních pojmů z hudební pedagogiky a hudební psychologie* s. 25

²² Srov. HOLAS, M. *Malý slovník základních pojmů z hudební pedagogiky a hudební psychologie* s. 25-26

²³ HOLAS, M. *Malý slovník základních pojmů z hudební pedagogiky a hudební psychologie*, s. 52

V muzikoterapii se pracuje se základními „stavebními kameny“ hudby - melodií, harmonií, rytmem, zvukovou barvou, tempem, dynamikou a druhem taktu. Při práci s těmito „kameny“ hudba sama o sobě působí přímo a intenzivně na člověka, ovlivňuje jeho osobnost a osobnostní dynamiku. Hudba využívá zvuk například jako nositele těžce vyjádřitelných a sdělitelných významů, jako jsou třeba vztahy mezi lidmi.²⁴

Muzikoterapie má dvě formy: *receptivní* a *aktivní*. Při receptivní formě jde o vnímání a prožívání hudby a u té aktivní o aktivní hudební činnost. Při aktivní formě se pracuje především se zpěvem, či hrou na hudební nástroje, popřípadě s řečovým či pohybovým projevem atd. Při receptivní formě jde o práci s poslechem hrané či reprodukované hudby, která přes společný prožitek může směřovat k upevnění sociálních vztahů nebo třeba uvolnění emocí.²⁵

Mezi hlavní metody muzikoterapie patří například: hudební improvizace, hudební interpretace, psaní písní a kompozice hudby, zpěv, apod.²⁶

2.2.1. Muzikoterapie jakožto hranice pedagogiky a terapie

Pomyslná hranice mezi výchovou a terapií je dost nejasná. Oba tyto pojmy se vzájemně v dosti oborech prolínají a doplňují. Ačkoli je terapie vlastně léčba, v překladu je tento pojem odvozen od řeckého slovesa doprovázeti. A i pedagog samozřejmě doprovází. Za terapii se v současné době považuje nejen práce s nemocnými, ale i s lidmi zdravými, procházejícími určitým problémem. Některé terapeutické metody a techniky může pedagog použít ve své praxi pro zdravou a otevřenou atmosféru a přispět k prevenci patologických jevů. Naopak některé z her a postupů mohou inspirovat terapeuty k jejich využití při své odborné praxi. Muzikoterapie se tedy objevuje jak v oblasti výchovné, tak v oblasti terapeutické.²⁷

2.5 Hudební pojmy

V této podkapitole bych ráda definovala některé z pojmů, které vplynuly z mé praktické části a kterým je potřeba rozumět, pokud chceme s dětmi vykonávat některou z hudebních her či činností.

2.5.1 Zvuk, tón, hluk

V hudbě užíváme spoustu pojmů. Jeden z hlavních, který je třeba zmínit je *tón*. Ten ale často lidé nezvládají odlišit od hluků nebo tón nazývají pouze zvukem.

---

²⁴ Srov. MÜLLER, O. *Terapie ve speciální pedagogice*, s. 301-303

²⁵ Tamtéž

²⁶ Tamtéž

²⁷ Srov. ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie*, s. 33

Zvuk je všechno to, co naše ucho slyší a vnímá. Do zvuků můžeme zahrnovat například zpěv ptáků, zvuky motorů, šustění listí, nebo štěkání psů. Vznik zvuku je spojen s vibracemi hmoty, které se šíří jako vlnění do okolního prostředí, obvykle vzduchu. Toto vlnění potom naše sluchové orgány přijímají a přeměňují na zvukové vnímání.

Zvuky můžeme rozdělit na *tóny* a *hluky*. Tóny jsou výsledkem pravidelného kmitání hmoty, když se těleso chvěje s konstantní frekvencí. Naopak hluky vznikají v důsledku nepravidelného kmitání hmoty, přičemž se těleso chvěje s proměnlivou frekvencí.

Tóny jsou charakterizovány přesnou výškou, kterou lze napodobit pomocí zpěvu nebo hraním na hudební nástroj. Naopak hluky zahrnují všechny ostatní zvuky mimo tóny, jako je praskání, šumy, rány kladivem a podobně, a nemají definovanou přesnou výšku. V hudbě se setkáváme především s tónem. Ty jsou produkovány lidským hlasem nebo hudebními nástroji. V hudbě se ale využívají i výše zmíněné zvuky, například při hře na malý bubínek.

Tón má také 4 základní vlastnosti, jimiž jsou: délka, výška, síla a barva.²⁸

2.5.2 Rytmus a rytmické citění

Ačkoli se v běžné řeči často vyskytuje chyba v podobě zaměňování výrazu *rytmus* a *rytmické citění*, nejedná se o to samé. Rytmus je výrazový prostředek a rytmické citění smysl pro rytmus jakožto hudební schopnost.²⁹

*„Hudební rytmus lze vymezit jako základní výrazový prostředek, organizující hudbu v čase. Způsob strukturace hudebního času závisí na jednotlivých složkách rytmu, jimiž jsou: puls, metrum, délky tónů, hybnost a tempo.“*³⁰

*„Rytmické citění je schopnost jedince vnímat a emocionálně prožívat metrorytmické vztahy. Představuje základ dalšího vývoje jeho hudebního nadání a hudebního talentu.“*³¹

2.5.3 Tempo

Tempo, pojem odvozený z italského výrazu pro čas, představuje rychlost pohybu, kterou je provedena hudební skladba. Jeho určení může být buď přesné, což vyžaduje

---

²⁸ Srov. ZENKL, L. *ABC hudební nauky*, s. 9-10

²⁹ Srov. SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy* s. 135

³⁰ SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy* s. 137

³¹ HOLAS, M. *Malý slovník základních pojmů z hudební pedagogiky a hudební psychologie* s. 61

použití metronomu, nebo přibližné, přičemž je tempo vyjádřeno slovními označeními, jako jsou například "largo", "adagio" a další.³²

2.5.4 Hudební sluch

Hudební sluch je schopnost, při níž jedinec zvládá rozlišit jednotlivé vlastnosti tónu, jako je délka, výška, síla, barva, a určit jejich vzájemné vztahy. Rozpozná, který tón v písni byl delší, a který byl vyšší, zda melodie stoupá, či klesá, zeslabuje, či zesiluje.³³

Podle Sedláka by se hudební sluch neměl vnímat jako neměnný a daný biologický fakt, což podkládá tím názorem, že se během vývoje lidstva neustále měnil a zdokonaloval.

Hudební sluch v průběhu historie byl především formován prostřednictvím zpěvu, což přispívalo k postupnému zdokonalování našeho estetického vnímání.³⁴

2.5.5 Hudební paměť

Hudební paměť je klíčovým prvkem hudebních schopností, neboť umožňuje vnímat hudbu jako celek a rozvíjet klíčové dovednosti v oblasti zpěvu, intonace a hraní na hudební nástroje. Je to schopnost nervové soustavy, která umožňuje zachycování a uchovávání hudebních informací a prožitků v paměti a následně jejich interpretaci či reprodukci.³⁵ Podle Holase se definuje jako „*schopnost nervové soustavy uchovávat vnímanou hudbu jako specifickou hudební informaci a prožitek a schopnost si je znovu vybavovat, poznávat a reprodukovat.*“³⁶

Hudební paměť také souvisí s hudební představivostí, motivací, pozorností, fantazií a učebními procesy. V praxi je rozlišována paměť motorická, sluchová, vizuální a emocionální. Hudební paměť je těsně spojena s hudební představivostí, pozorností, motivací a učením. Je ovlivněna jak osobními zkušenostmi, tak kontextem, ve kterém je hudba vnímána.³⁷

---

³² Srov. CMÍRAL A. *Základní pojmy hudební* s. 34-35

³³ Srov. TICHÁ, A. *Učíme děti zpívat*, s. 22

³⁴ Srov. SEDLÁK, F. *Hudební vývoj dítěte*, s. 99

³⁵ Srov. HOLAS, M. *Malý slovník základních pojmů z hudební pedagogiky a hudební psychologie* s. 57

³⁶ HOLAS, M. *Malý slovník základních pojmů z hudební pedagogiky a hudební psychologie* s. 57

³⁷ Srov. HOLAS, M. *Malý slovník základních pojmů z hudební pedagogiky a hudební psychologie* s. 57

3 Realizace hudebních aktivit na letním táboře

Hudební aktivity jsem měla možnost aplikovat na letním táboře, na který jezdím už odmala. Tábor je organizován spolkovým domem ve městě Vlašim v okrese Benešov. Jezdím sem každoročně a vždy se na tomto místě cítím příjemně. Proto jsem se rozhodla realizaci svých aktivit do své bakalářské práce aplikovat zde.

Značná část účastníků tábora mi byla známá z předchozích let nebo z dalších volnočasových zařízení. Věkové spektrum dětí zapojených do těchto hudebních aktivit se pohybovalo mezi 6 a 14 lety, s většinou účastníků her spadajících do věkové kategorie do 11 let.

Aktivity, které navrhuji, jsem zařadila do čtyř různých skupin a kontextů na základě funkcí hudby a předem určených cílů. Některé hudební činnosti ale nespádají pouze pod jednu z těchto kategorií, ale dají se využít i v rámci jiných cílů.

Aktivity jsem aplikovala v průběhu celého týdne, někdy i při chvílích osobního volna na základě dobrovolnosti (polední klid, dopoledne po ranní hygieně,...) nebo večer u táboráku. Večery s kytarou, kdy děti sedí kolem ohně, také považuji jako stěžejní část dne, ke které hudba jistě patří.

Hry, jež jsem využila, buď vycházely z mých vlastních vzpomínek na dětství, anebo jsem je vybírala na základě odborné literatury. Právě v literatuře, jako například v díle Zdeňka Šimanovského "Hry s hudbou a techniky muzikoterapie", jsem našla inspiraci a metodiku pro mnohé z použitých her.

I. ADAPTACE POMOCÍ HUDBY

V první části tábora se klade důraz na adaptaci a sociální integraci dětí do nového prostředí. Aktivita v této fázi mají za cíl usnadnit dětem přechod do tábora a vytvořit prostor pro navázání nových vztahů. Plachost a úzkost, které mohou děti pociťovat v neznámém prostředí a mezi novými lidmi, můžeme na táboře pozorovat obvykle právě během prvních dnů. Například sdílení stanu s neznámými spoluúčastníky či vstup do nového oddílu může být pro děti až výzvou.

Proto jsou aktivity, které jsem zařadila do první části tábora, navrženy tak, aby podpořily socializaci v novém prostředí. Tyto aktivity nejenže pomáhají dětem překonat svou plachost, ale také umožňují uvolnění a zábavu. Hry a cvičení jsou vhodně strukturovány tak, aby poskytly dětem příležitost k postupnému seznámení se s ostatními účastníky a vytvoření příjemného a podporujícího prostředí.

Cíle: podpora sociální integrace, adaptace na nové prostředí, zvýšení důvěry a sebevědomí, vytvoření podpůrného prostředí

Hana – Hana, Jan – Jan

Popis hry:

Tato aktivita umožňuje dětem, které se ještě neznají a nemají naučena jména ostatních, seznámit se a procvičit si vzájemně jména. Hra se provádí v kruhu a vyžaduje co největší počet hráčů. Všichni účastníci pravidelně tleskají na 4 doby. První dva údery tleskají do dlaní a následující dvě doby do stehů oběma rukama. První hráč zahájí kolo tím, že na první dvě doby opakuje dvakrát své jméno a současně tleská do dlaní, na další dvě doby vysloví jméno někoho z přítomných a tleská do stehů. Na to další hráč ihned naváže na předchozího a opět tleská své jméno na první dvě doby a následně jméno někoho z přítomných na další dvě doby. Hra se postupně zrychluje.

Pro děti, které se již znají a chtějí si pouze zahrát, je možné upravit pravidla a ztížit hru tím, že:

- Místo svého jména hráči říkají jméno spoluhráče po pravici
- Místo jména hráči vytleskávají předem přidělená čísla
- Místo jmen hráči vytleskávají různá slova, která si předem přidělí, apod.

Cíle aktivity: osvojení si jmen spoluhráčů, rozvoj rytmu

Časová dotace na přípravu: 5 minut

Časová dotace samotné aktivity: 15 minut

Průběh aktivity a případná rizika:

Hru jsem s dětmi zahájila hned druhý den tábora po obědě s úmyslem využít ji jako "ledolamku". Nejdříve jsem vysvětlila pravidla a poté jsme s hrou začali. Během hry se objevily problémy, které jsem částečně očekávala na základě předešlých zkušeností. Nejmladší účastnice, holčička z oddílu, se rozbrečela, protože si nemohla rychle zapamatovat jména jako ostatní. Navrhla jsem tedy alternativní způsob, kdy jsem já říkala jména a ona tleskala do rytmu. Tím jsme problém společně vyřešily a holčička se později cítila schopná hrát sama. Dalším potenciálním rizikem by mohlo být přehlížení některých hráčů, protože někteří účastníci se již znají a stále opakují svá jména. V takovém případě bych intervenovala a upozornila na cíl hry, kterým je seznamování se se jmény ostatních účastníků.³⁸

---

³⁸Inspirace z: ŠIMANOVSKÝ, Z., *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*, s. 74.

Živé hudební pexeso

Popis hry:

Tato hra je obměnou klasického pexesa, avšak místo kartiček se v ní zapojují živí lidé. Je vhodná pro větší počet hráčů, ačkoli s narůstajícím počtem hráčů může být hra náročnější. Průběh hry je následující: Nejprve se určí dva "hádači", kteří se odeberou mimo dohled a sluch ostatních hráčů. Ostatní hráči se rozdělí do dvojic a společně si vymyslí rytmické heslo či popěvek. Poté se všichni hráči kromě "hádačů" rozmístí náhodně po prostoru. "Hádači" se pak střídají v hádání: Každý z nich ukáže na dvojici hráčů, jako při klasickém pexesu, a ti musí vstát a ukázat své heslo. Cílem "hádačů" je uhodnout dvojici s totožným heslem. Hráči, kteří se střídají v roli "hádače" sbírají body za každou úspěšně uhodnutou dvojici, a vyhrává ten, kdo jich nasbírá nejvíce.

Cíleaktivity: trénink paměti, rozvoj kooperace

Časová dotace na přípravu: 5-7 minut

Časová dotace samotné aktivity: 15 - 25 minut, podle počtu hráčů

Průběh aktivity a případná rizika:

Tuto hru jsem si připomněla ze základní školy, kde jsme ji hráli v rámci výuky hudební výchovy. Podobnou variantu jsem později objevila i v literatuře, kde jsme využili koncept "Živého pexesa" k procvičování znalostí o autorech a jejich dílech. Během provádění této aktivity jsem se setkala s několika riziky. Jedním z nich byl problém s menšími dětmi, které během hry zapoměly svůj rytmus nebo popěvek. Toto riziko je možné předejít opakovaným procvičováním rytmů a popěvek před samotným hraním. Dalším významným rizikem bylo opakované vyvolávání stejných dětí k hádání, což jsem se snažila napravit tím, že jsem povzbuzovala hráče, aby se snažili odhalit i jiné dvojice.

II. HUDBA A ROZVOJ SPOLUPRÁCE

Ve druhé části se zaměřuji na jednu z hlavních priorit, a to na posílení vztahů mezi účastníky pomocí spolupráce. Na táboře je často klíčové, aby oddíl dosáhl vítězství v rámci celotáborové hry. Toho však nelze dosáhnout bez efektivní spolupráce a vzájemné podpory v rámci týmu. Důležitost spolupráce a dobrých mezilidských vztahů na táboře přesahuje samotný úspěch ve hrách a soutěžích. Tyto aspekty přispívají k příjemné atmosféře a kvalitnímu fungování celého tábora. Proto jsem do svého programu zařadila hry, které mají za cíl podpořit týmovou spolupráci a budování pozitivních vztahů. Tyto aktivity jsem zařadila do individuálního programu mého oddílu.

Cíle: posílení týmové spolupráce, vybudování pozitivních mezilidských vztahů, rozvoj komunikačních schopností, vytvoření příjemné a podporující atmosféry, podpora osobního růstu

Hra ruky

Popis hry:

Tato hra, oblíbená u mnoha indiánských kmenů včetně slavných Apačů, zahrnuje tři družstva: skupiny A a B sedící naproti sobě a třetí družstvo C, které tvoří rytmickou hudbu pomocí bubnů, škrábání, klepání na dřevo a kameny a dalších zvukových prvků. Skupina B si v rytmu hudby mezi sebou předává dřevěnou kuličku, zatímco skupina A pozorně sleduje jejich pohyby. Když někdo z družstva A věří, že ví, kdo má kuličku, zastaví hudbu a pohyby a prohlásí "dost!". Osoba, na kterou ukazuje, musí otevřít obě dlaně. Pokud správně uhodne, kdo kuličku má, jeho družstvo získá bod, tedy jeden bod od družstva naproti. Pokud chybně uhodne, musí dát jeden bod druhému týmu. Poté se kulička předá družstvu A, a hra pokračuje s hádáním družstva B. Existuje i varianta hry, kde hrají pouze dvě skupiny. Jedna skupina tvoří hudbu a zároveň sleduje druhou skupinu, která se pohybuje v rytmu a předává si kuličku. Hra končí, když jedno z družstev získá všechny kuličky soupeře. Tato hra může být hrána i ve stoje.³⁹

Cíle: rozvoj rytmu, rozvoj koordinace pohybů, rozvoj spolupráce

Pomůcky: kuličky (popř. kamínky nebo cokoli, co si mohou děti v řadě podávat)

Časová dotace na přípravu: 5-10 minut

Časová dotace samotné aktivity: 15 minut

Průběh hry a případná rizika:

Během hry docházelo k momentům, kdy děti ztrácely koncentraci a projevovaly zmatenost. Zvýšená úroveň aktivity některých jedinců vedla ke zhoršené koordinaci při předávání kuličky, přičemž docházelo k jejímu nechtěnému házení místo předávání. Tato situace znervóznila ostatní účastníky a nebylo jednoduché je usměrnit, aby se znovu koncentrovali

---

³⁹ Inspirace z: ŠIMANOVSKÝ, Z., *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*, s. 61

Živly

Popis aktivity:

Pro tuto aktivitu je optimální, když je počet účastníků sudý, což umožňuje rozdělení hráčů do dvou týmů. Týmy jsou usazeny odděleně od sebe. Úkolem je, aby oba týmy vytvořily co nejvíce písní, ve kterých se vyskytuje některý ze čtyř živlů (ohně, vody, země, vzduchu) buď v názvu, nebo textu. Stanoven je časový limit, obvykle kolem 5 minut. Je určen zapisovatel, který zaznamenává tyto názvy. Následně jsou písně společně zkontrolovány. Tým s větším počtem správných písní vyhrává. Vítězný tým poté vybere jednu píseň z napsaných, kterou může společně zazpívat. Tato hra není opakovatelná.

Cíle: rozvoj kreativity, rozvoj komunikace a spolupráce v týmu

Pomůcky: psací potřeby a papír / psací potřeby a flipchart

Časová dotace na přípravu: 5 minut

Časová dotace samotné aktivity: 5 minut

Průběh aktivity a případná rizika: Při koncipování této aktivity jsem čerpala inspiraci od Mgr. Karla Ochozky, vedoucího mé bakalářské práce. Během prvního ročníku bakalářského studia jsme v rámci předmětu "Úvod do estetické výchovy" prošli i několika hodinami hudební výchovy. Jako variaci na cvičení se slovem "voda", které jsme hráli v rámci tohoto předmětu, jsem se rozhodla přidat i ostatní živly, aby bylo možné vytvořit více písní. Jedním z potenciálních rizik byla nerovnost mezi týmy. Proto jsem musela trochu upravit složení týmů podle věku dětí. Během průběhu hry jsme se nasetkali s žádnými dalšími závažnými riziky. Většina písní byla správně vymyšlená a celkově proběhla hra bez problémů.

Na dirigenta

Popis hry:

Pro tuto aktivitu se připraví reproduktor s nahrávkou nebo se vybere vhodná píseň, která se dobře hraje na kytaru. Určí se dobrovolník, který na chvíli opustí prostor. Zbývající účastníci se domluví na tajném dirigentovi, který bude řídit jejich pohyby podle hudby. Vedoucí pak spustí hudbu nebo začne hrát na kytaru a zbývající účastníci začnou "dirigovat", tedy provádět pohyby podle pokynů tajného dirigenta, kterého musí nenápadně sledovat. Účastník, vracející se do prostoru se pokusí uhodnout, kdo z dětí zastává roli tajného dirigenta. Pokud uhodne správně, tajný dirigent jde „za dveře“ a vybírá se jiný tajný dirigent. Pokud „hádač“ neuhodne, jde „za dveře“ znovu ten samý dobrovolník a změní se jen role dirigenta.

Cíle: rozvoj spolupráce a komunikace, posílení pozornosti a koncentrace

Časová dotace na přípravu: 5 minut

Časová dotace samotné aktivity: jedno kolo - 3 minuty

Průběh aktivity: Tato aktivita proběhla poměrně podle plánu. Jediné úskalí, na které jsme s dětmi narazili, bylo, když menší děti nestíhaly správně pozorovat a opakovat pohyby tajného dirigenta. Eliminovaly se tak možnosti „hádače“, kdo z účastníků je tajný dirigent.

III. HUDBA A ROZVOJ FYZICKÉ ZDATNOSTI

V další fázi programu jsem se rozhodla uplatnit propojení mezi hudbou a fyzickými aktivitami. Hudba, jak již bylo uvedeno, má vliv na různé fyziologické procesy v lidském těle, včetně regulace krevního tlaku, srdečního tepu a hladiny adrenalinu. Zároveň je trénink fyzické zdatnosti nedílnou součástí táborů a obecně zotavovacích akcí. Proto jsem se rozhodla začlenit hudební aktivity do ranních rozcviček a odpoledních sportovních her.

Ranní rozcvičky, jež běžně nepatří mezi nejoblíbenější aktivity účastníků tábora, jsem se rozhodla obohatit o hudební prvky, což mělo za úkol zvýšit jejich atraktivitu a zajímavost pro účastníky. Touto inovací jsem se snažila podpořit aktivní zapojení účastníků do cvičení a poskytnout jim pozitivní zážitek z tělesné aktivity.

Před zahájením konkrétních aktivit jsem často využívala hudbu k doprovodu základních cvičení při běžné rozcvičce. Tímto způsobem jsem iniciovala dynamický start dne pro účastníky a přispěla k jejich lepšímu naladění. Pouhé spuštění hudby z reproduktorů představovalo pro děti podnět, který jim pomohl rychleji se probudit a lépe se připravit na den, který je čekal.

Cíle: posílení fyzické kondice, vytvoření ranní příjemné atmosféry, rozvoj hudebního cítění a rytmu, vytvoření příležitosti pro seberealizaci a projev kreativity prostřednictvím hudby a pohybu

Ramsese

Popis hry:

S touto hrou mám osobní zkušenost s mnohaletou historií, neboť jsem ji hrávala již od dětství s přáteli na táborech. Hraje se v kruhu a vyžaduje minimálně 3 hráče. Každé kolo hry se vyznačuje zrychlováním tempa říkanky i pohybů, přičemž každé kolo také skončí vyřazením jednoho hráče. Přestože popis hry může působit složitě, je oblíbená napříč všemi věkovými kategoriemi.

Říkanka zní: *Ram se se – ram se se – duli – duli – duli – duli – ram se se*

Ararakju – ararakju – duli – duli – duli – duli – ram se se

Pohybujeme se v rytmu jednotlivých slabik následovně:

- na *RAM* se dotkneme prsty obou rukou ramena souseda vlevo
- na první *SE* se dotkneme oběma rukama svojí hrudi
- na druhé *SE* se dotkneme prsty obou rukou ramena souseda vpravo
- na všechna *DULI* děláme pohyb oběma rukama, jako bychom motali šňůru
- na *ARARAK* zvedneme ruce nad hlavu dlaněmi vzhůru
- na *JU* se dotkneme oběma rukama stehem⁴⁰

Cíle: koordinace pohybů rukou a nohou a zpěvu

Časová dotace na přípravu: 15 minut

Časová dotace samotné aktivity: 10 minut

Průběh aktivity a případná rizika:

Ačkoliv se hra na první pohled může jevit složitě, ve skutečnosti není tak obtížná. Osobně jsem s ní obeznámena od dětství a nikdy jsem neměla problém s pochopením pravidel. Hra probíhala ve večerních hodinách u táborového ohně a zapojilo se do ní přibližně 40 dětí. Mladší účastníci měli na začátku potíže s koordinací neznámých slov a pohybů, proto jsme na začátku nehráli podle pravidel na vypadávání. Nejprve jsme se společně naučili text a pohyb a až poté jsme začali hrát s vypadáváním. Hra trvala asi půl hodiny a bavila všechny. Postupem času však některé děti, zejména ty, které již vypadly, začaly ztrácet zájem, a proto jsme hru ukončili, když zůstalo zhruba deset hráčů.

---

⁴⁰ Inspirace z: Šimanovský, Z., *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*, s. 68.

Dupání v kruhu

Popis hry:

Děti se postaví do kruhu a dupou jeden za druhým v nepřerušovaném rytmu, u čehož střídají nohy. Nejdříve první hráč začne levou nohou a hned po ní dupne pravou. Hráč, který je po pravici prvního hráče na to navazuje také svou levou nohou a následně pravou. Takto se pokračuje celé kolo. Když se děti naučí princip dupání, je možné do hry přidat například to, že pokud hráč dupne dvakrát za sebou jednou nohou, směr se obrací. Hra se poté může hrát na vypadávání s tím, že kdo dupne špatnou nohou, nebo nedupne včas, přestává hrát.

Je možné také:

Zrychlovat / zpomalovat tempo

Zesilovat / zeslabovat dupání⁴¹

Cíle: zlepšení koordinace nohou, zlepšení postřehu, rozvoj rytmického cítění

Časová dotace na přípravu: 5 minut

Časová dotace samotné aktivity: 15 minut

Průběh aktivity a případná rizika: Při hraní této hry jsem upřímně nečekala, že by mohla pro nějaké děti být náročná. Při přípravě jsem nabyla pocitu, že na ní není nic složitějšího, ale zkušenost byla odlišná. Při hraní s asi 40 hráči jsme se potýkali s obtížemi, abychom vůbec dokončili celé kolo. Vždy se stalo něco nepředvídatelného. Nebylo nám umožněno vyzkoušet variantu hry s obrácením směru nebo s vypadáváním hráčů, protože jsme se při prvním pokusu nedostali až k této fázi. Opakované provedení aktivity v dalších dnech mírně zlepšilo situaci, ale bylo zřejmé, že optimální počet hráčů by měl být spíše kolem 10-12, aby se minimalizovala pravděpodobnost, že někdo nedokáže držet krok.

---

⁴¹ Inspirace z: ŠIMANOVSKÝ, Z., *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*, s. 44.

Tleskání v kruhu

Popis hry:

Tuto aktivitu lze považovat za jednodušší variaci hry „Dupání v kruhu“.

Průběh této hry je podobný té předchozí. Účastníci mají za úkol posílat tleskání směrem k sousedovi po pravé straně. Jakmile tento impuls obejde celý kruh a všichni účastníci chápou princip hry, může:

- vedoucí změnit směr tím, že tleskne sám mimo kruh
- kdokoli změnit směr tím, že zůstane natočený na jednu stranu a tleskne dvakrát

Cíle: rozvoj rytmického citění, zlepšení koordinace rukou, zlepšení postřehu a pozornosti

Časová dotace na přípravu: 5 minut

Časová dotace samotné aktivity: 15 minut

Průběh aktivity:

Byla jsem příjemně překvapena, jak dobře děti zvládaly tuto hru ve srovnání s hrou, při které se dupalo. Zdá se, že měly mnohem menší potíže se synchronizací pohybů rukou než s pohyby nohou. Pozorovala jsem, že děti samy aktivně měnily směr a hra probíhala bez problémů. Většina dětí si tuto hru užívala. Jediným problémem, který jsem zaznamenala, bylo, že si dvě děti, které stály blízko sebe, vzájemně odrážely impuls zpět a tím omezily možnost účasti ostatních hráčů. Upozornila jsem tyto děti na tento problém a situace se zlepšila.

Otec Abrahám

Popis hry:

Tuto hru může hrát libovolné množství hráčů, kteří stojí v kruhu. Píseň se zpívá a na konci každého opakování jedna z osob v kruhu, často vedoucí nebo jiná vybraná osoba, vymyslí pohyb jakoukoli částí těla. Tyto pohyby se poté po každé sloce prolínají nebo se střídají za pohyb jiný. Mezi možné pohyby patří například skákání na jedné noze, tleskání rukama o sebe, nebo plácání rukou na hlavu.

Text písně:

Otec Abrahám měl 7 synů,
7 synů měl otec Abrahám,
oni nejedli, ani nepili,
jenom takhle dělali...

Cíle: rozvoj kreativity, zlepšení fyzické kondice

Časová dotace na přípravu: 5 minut

Časová dotace samotné aktivity: 10 minut

Průběh aktivity a případná rizika:

Během našeho pobytu na táboře jsme tuto hru obvykle hráli ve večerních hodinách u táborového ohně jako zábavnou aktivitu mezi zpíváním písniček. Některé dny však tato aktivita vypukla v nečekanou euforii, zejména u mladších dětí, což následně komplikovalo jejich uklidnění a návrat ke klidné večerní atmosféře. Během hraní, skákání, tancování a zpívání jsme si však společně užili spoustu zábavy. Existují však určitá rizika spojená s touto hrou, především v kombinaci pohybů, která může být pro někoho fyzicky náročná. Někteří účastníci se nemohli zapojit kvůli zraněním, jako byl vyvrknutý kotník nebo límec kolem krku. Tuto situaci jsme většinou řešili tím, že děti nevykonávaly pohyby, které by jim mohly ublížit, a nahradily je jinými nebo je úplně vynechaly.

IV. HUDBA, RELAXACE A KREATIVITA

V rámci terapeutické funkce hudby se v této části zaměřuji na relaxační aktivity. Terapeutická funkce hraje významnou roli v kontextu táborového prostředí, v němž jsou děti vystaveny různorodým fyzickým a duševním výzvám. Během dne se účastníci aktivně zapojují do her a cvičení, které vyžadují intenzivní myšlenkovou či fyzickou aktivitu.

V této části programu jsem se proto zaměřila na aktivity, které umožní dětem relaxovat a nabrat nové síly. Večery u ohně, polední klid a osobní volno jsou určeny především k odpočinku a obnově energie. Cílem těchto aktivit je poskytnout účastníkům prostor k relaxaci a uvolnění napětí. Pro některé, (převážně mladší) jedince představují tyto chvíle také příležitost k rozvoji kreativity a fantazie.

Cíle: vytvoření příležitosti pro relaxaci, podpora kreativity

Tvorba oddílových pokřiků / písní

Popis aktivity:

Tato aktivita je pravidelnou součástí každého tábora, probíhající po rozdělení účastníků do jednotlivých oddílů. Každý oddíl buď obdrží přidělené jméno, nebo si jej sám vymyslí. Následně se přistupuje k tvorbě vlajky a vlastního pokřiku. Při vytváření pokřiku je kladen důraz na kreativitu a originalitu, fantazii se zde meze nekladou.

Cíle: vytvoření pokřiku, rozvoj spolupráce, rozvoj kreativity a fantazie, trénink rýmování

Časová dotace: 60 minut

Průběh aktivity: Tvorba pokřiku je každoročně jedna z aktivit, při kterých se děti rozdělí do dvou skupin. Jednu polovinu tvorba pokřiku baví, tu druhou naopak vůbec. Není pro děti jednoduché se shodnout, jak má pokřik vypadat a jestli chtějí pokřik pojmout formou básně, či písně. Vždy se ale pokřik nějakým způsobem vytvoří. Pro příklad přikládám text letošního oddílu s názvem Nil s.r.o. Text zněl:

N jako neporazitelní!

I jako inteligentní!

L jako liboví!

S jako silní!

R jako rychlí!

O jako originální!

My jsme Nil s.r.o.!

Generál Laudon

Popis hry:

Jedná se spíše o písničku než o tradiční hru a vyžaduje určitou míru kreativity. K účasti na této aktivitě děti potřebují pouze znát text písně a mít trochu smysl pro humor. Po odzpívání části písničky se dostaneme k části, kdy se jeden ze zpívajících zeptá „Jaká?“. Odpovídající musí zapojit fantazii a vymyslet přídavné jméno v ženském rodě. Pro příklad uvedu přídavné jméno *copatá*. Hra se dá použít například na rozezpívání se u ohýnku, nebo při pěší túře. Hrát může jakékoli množství hráčů.

Text písně:

Generál Laudon jede skrz vesnici,
generál Laudon jede skrz ves,
jede skrz vesnici, má bílou čepici,
generál Laudon jede skrz ves.

Stůj!

Kdo tam?

Patrola!

Jaká?

Vojenská!

A kdo jí vede?

Ženská!

Jaká?

Copatá!

Copatou, Copatou tu já mám nejradši,

Copatou, Copatou tu já mám rád.

Já jí pomiluju ona zase mě, mě, mě,

že je *copatá* trápí srdce mé!

Cíle: rozvoj kreativity

Časová dotace: 10 minut

Průběh aktivity:

Tuto písničku jsme zpívali na žádost spousty dětí většinu dní večer u ohně. Především menší děti se do této aktivity zapojovaly s nadšením, jelikož je hra bavila a připadala jim zábavná. Starší děti se také zapojovaly, avšak spíše s neochotou, přičemž projevovaly zájem o jiné hry.

Ob – dele

Popis hry:

Jedná se o moji nejoblíbenější aktivitu z dětství, kterou jsme právě na táborech hráli při večerních táborácích nebo jindy během dne. Jde o podobnou aktivitu, jako je zpívání písničky Kozel od Jaromíra Nohavici. Vždy se určí jeden, který předzpívává text písně a zbytek skupiny opakuje. Ten, který předzpívává text také vymýšlí, jakou intonaci při písni použije. Zeslabuje, zesiluje, zpomaluje i zrychluje. Každé slovo tak může být zazpíváno jiným stylem.

Text písně zní:

*ÓB DÉLE – HARE TIKE TONGA
HASA NASA BASA – Ó BALU Ó BALU Ó BALU É*

Cíle: rozvoj správné intonace, rozvoj hudebního sluchu

Časová dotace: 1 – 10 minut

Průběh aktivity:

Jedná se o zcela jednoduchou aktivitu, kterou pravidelně realizujeme na našem táboře, a děti jsou z ní vždy nadšené, jak jsem již výše zmínila. Zejména menší děti se při této hře náramně baví. Role předzpívajícího se postupně střídá mezi vedoucími a často jsou do hry zapojeny i děti. Největší úspěch vždy přinese, když se intenzita zpěvu mezi slovy nepravidelně mění, například když se střídá šepot s křikem a podobně.

Hádání názvů písní

Popis hry:

Jedná se o hudební „poznávačku“ která slouží k rozvíjení hudebního vnímání a schopnosti rozpoznávat melodie a písně. K realizaci této aktivity je potřeba reproduktor. Děti jsou rozděleny do dvou týmů, které soutěží proti sobě. Vedoucí přehrává krátké úryvky písní, na jejichž základě účastníci musí co nejrychleji identifikovat název skladby a interpreta. Za každou správně uhodnutou skladbu tým získává bod. Cílem této aktivity je získat co největší počet bodů. Množství přehrávaných úryvků není omezeno a je důležité, aby vybrané skladby odpovídaly věkovému rozpětí dětí a aby byla aktivita pro ně přínosná a přitažlivá. Tato hra kromě relaxace podporuje a i spolupráci.

Cíle: rozvoj hudebního vnímání a schopnosti rozpoznat hudební ukázky, podpora spolupráce

Časová dotace na přípravu: 5 minut

Časová dotace samotné aktivity: 30 minut

Průběh aktivity:

Při průběhu této aktivity je potřeba dát pozor, jak se děti do dvou týmů rozdělují. Je nutné dbát na to, aby týmy byly vyvážené a skládaly se z mladších i starších dětí. Vysvětlení pravidel poté bylo snadné a všechny děti chápaly, co je jejich úkolem. Domluvili jsme se, že každý tým vybere jednoho zástupce, který zvedne ruku, když se bude skupina domnívat, že název skladby a interpreta zná. Hra proběhla v pořádku bez jakýchkoliv problémů. Velice mě překvapilo, že písní, které děti neznaly, bylo opravdu málo. Jejich přehled o minulé i současné hudební scéně byl velmi rozmanitý. Hra většinu dětí bavila a během tábora se za mnou vracely s prosbou na opakované hraní této „poznávačky“.

V. DALŠÍ VYUŽITÍ HUDBY NA LETNÍM TÁBOŘE

Hudba nás může provázet skutečně celým táborem. Vedle výše zmíněných aktivit, které jsem se snažila kontextově zařadit, jsou tu ještě další možnosti, jak hudbu v rámci tábora využít.

Táborová hymna

V rámci mé účasti na letním táboře mám na starosti tvorbu táborové hymny, což je úkol spojený s hledáním vhodné melodie a vytvořením textu odpovídajícímu danému tématu tábora. Tato aktivita je nejen zábavná, ale také podporuje kreativitu a spolupráci mezi vedoucími. Hotová hymna se posléze zpívá při každém ranním či večerním shromáždění a zahajuje se s ní nástup.

Letošním tématem tábora byl Egypt - Faraonova kletba. Naším úkolem bylo najít melodii a vymyslet text, který by reflektoval toto téma. Pro ilustraci uvádím náš text, který jsme spojili s melodií písně "Magdaléna" od skupiny Jelen a nechali jsme tak vzniknout naší táborovou hymnu:

Na cestě k pyramidám, kletba nás tíží,
mumii máme v patách.
Faraon teď se hněvá, vzali jsme poklad cizí.
Jak prokletí se zbavit? Naděje mizí.

A já, teď mám strach,
když prokletí, mám v patách.

To když se Nil rozvodní, snad bohové jsou ochotni,
zachránit nás od prokletí.
Kleopatra dobře ví, že okrást jsme ji nechtěli.
Jen hrabali jsme vykopávky.
Poklad Faraonu navrátí a my budeme bádati zas dál.

Budíček pomocí hry na kytaru

Ranní vstávání na táboře není pro většinu dětí oblíbenou částí dne. Abychom jim trochu zpříjemnili tento okamžik, hlavní vedoucí každé ráno vstává o něco dříve. S kytarou v ruce obchází stany a svým zpěvem děti budí. Pokud se stane, že vedoucí není schopn

po ránu zpívat, je možné přistoupit k alternativnímu řešení a pustit písničky z reproduktoru.

Závěr

Záměrem mé práce bylo představit hudbu a aktivity spojené s ní v rámci volnočasové pedagogiky. Hlavním cílem bylo navrhnout vhodné aktivity, které je možné aplikovat na letním dětském táboře.

V první části mé práce jsem se věnovala teoretickým poznatkům a definicím, které s pedagogikou volného času souvisí. Definovala jsem volný čas a pedagogiku volného času, jak probíhá letní tábor a shrnula nejdůležitější táborové pozice.

Dále jsem se zabývala některými základními hudebními pojmy a propojením hudby s pedagogikou. Charakterizovala jsem, co je to muzikoterapie a jak právě s pedagogikou souvisí.

K provedení hlavní části mé práce jsem v loňském roce o letních prázdninách připravila různorodé aktivity a hry, které s hudbou souvisí. Veškeré zmíněné činnosti jsem následně aplikovala na pobytovém táboře pořádaném Spolkovým domem Vlašim. Mým cílem bylo zakomponovat tyto aktivity do kontextu letního tábora, aniž bych narušila jeho běžný průběh. Tohoto cíle se mi podařilo dosáhnout.

Mohu říci, že mi tato praktická zkušenost mnohé přinesla a rozšířila mi povědomí o aktivitách vhodných k provedení ve volnočasových zařízeních. Zároveň mě obohatila o možnost vyzkoušet si některé hry vymyslet či upravit, aby jejich provedení probíhalo bez problému. Je jisté, že i v budoucnu tyto zkušenosti získané bakalářskou prací ve své pedagogické praxi využiji.

Věřím, že nejen já, ale i děti si odnesly zajímavé zkušenosti. Všechny měly možnost vyzkoušet si spoustu různorodých aktivit, které pro ně byly příležitostí k sebepoznání a poznání druhých, k rozvoji spolupráce, fyzické zdatnosti nebo jen k relaxaci. Ačkoliv součástí mé práce nebylo žádné cílené hodnocení či zpětná vazba, odezvy z jejich strany byly ve většině případů kladné.

Ráda bych se tématu hudby ve volném čase věnovala i nadále v rámci zájmových útvarů v Domě dětí a mládeže.

Seznam použité literatury:

BŘICHÁČEK, Václav. *Skautskou stezkou: základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Junák – TDC, 2001. ISBN 80-86109-07-0.

BURDA, Jan.; ŠLOSAROVÁ V. a kol. *Tábory a další zotavovací akce*. Aktualizované vydání. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2008. ISBN 978-80-86784-59-5.

CMÍRAL, Adolf. *Základní pojmy hudební*. 9. Vydání. Praha: Supraphon, 1974. ISBN neuvedeno.

ČERVINKA, Jiří. *Hurá na tábor!* Praha: Portal, 2017. ISBN 978-80-262-1178-5.

HÁJEK, Bedřich.; HOFBAUER B.; PÁVKOVÁ J. *Pedagogické ovlivňování volného času současné trendy*. Praha: Portal, 2003. ISBN 978-80-7367-473-1.

HOLAS, Milan. *Malý slovník základních pojmů z hudební pedagogiky a hudební psychologie*. Praha: Akademie múzických věd umění v Praze, 2001. ISBN 80-85883-79-1.

MÜLLER, Oldřich. *Terapie ve speciální pedagogice*. 2. Vydání. Praha: Grada, 2014. ISBN: 978-80-247-4172-7.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. 3. aktualizované vydání. Praha: Portal, 2003. ISBN 80-7178-711-6.

PRŮCHA, Jan.; WALTEROVÁ E.; MAREŠ J. *Pedagogický slovník*. 4. aktualizované vydání. Praha: Portal, 2003. ISBN 97-8807-178-7723.

SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte*. Praha: Supraphon, 1974. ISBN 02-289-74.

SEDLÁK, František. *Didaktika hudební výchovy na prvním stupni základní školy*. 2. vydání (upravené). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. ISBN 14-440-88.

ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák – TDC, 2012. ISBN 978-80-204-2622-2.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. 4. vydání. Praha: Portal, 2011. ISBN 978-80-7367-928-6.

TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat*. 3. Vydání. Praha: Portal, 2014. ISBN 978-80-262-0648-4.

ZENKL, Luděk. *ABS hudební nauky*. 5. vydání Praha: Supraphon, 1988. ISBN 80-7058-284-7.

ABSTRAKT

MAŠKOVÁ, K. *Využití hudebních prvků a činností na letním dětském táboře*. České Budějovice 2024. Bakalářská práce. Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce K. Ochozka.

Klíčová slova: pedagogika, volný čas, pedagogika volného času, hudební pedagogika, hudební činnosti, letní tábor

Bakalářská práce se zabývá představením hudby a s ní spojených aktivit v kontextu volnočasové pedagogiky, s hlavním zaměřením na návrh vhodných aktivit pro letní dětské tábory.

První část je zaměřena na teoretické představení volnočasové pedagogiky, základních hudebních pojmů a letních táborů.

Druhá část se zabývá navržením konkrétních aktivit spojených s hudbou při přímé práci s dětmi na pobytovém táboře. Všechny aktivity byly aplikované na táboře organizovaném Spolkovým Domem ve Vlašimi.

Hlavním cílem je představení vhodných her, aktivit a činností, které se dají aplikovat nejen na táboře, ale i v dalších volnočasových zařízeních.

ABSTRACT

The use of musical elements and activities at a children's summer camp

Key words: pedagogy, leisure time, leisure time pedagogy, music pedagogy, musical activities, summer camp

The bachelor's thesis deals with the presentation of music and related activities in the context of leisure pedagogy, with the main focus on the design of suitable activities for summer camps.

The first part is focused on the theoretical presentation of leisure pedagogy, basic musical concepts and summer camps.

The second part deals with designing specific activities connected with music when working directly with children at a residential camp. All activities were applied at the camp organized by the Spolkový Dům in Vlašim.

The main goal of this thesis is to introduce suitable games and activities that can be applied not only at the camp, but also in other leisure facilities.